

بررسی دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در مورد اولویت‌های ارزشیابی اساتید

فریده ملک‌شاهی^۱، علی شیخیان^۲، محمدجواد طراچی^۳

چکیده

مقدمه: یکی از جنبه‌های مهم و کلیدی امر آموزش ارزشیابی است که عوامل متعددی بر آن اثر می‌گذارند. ارزشیابی آموزشی به منظور تعیین میزان موفقیت اعضای هیأت علمی در مسیر نیل به اهداف آموزشی انجام می‌شود. مهم‌ترین دلیل انجام ارزشیابی دانشجویان از اساتید و تأکید بر بهبود آن، ایجاد زمینه‌ای مناسب برای اعضای هیأت علمی در راستای بهتر کردن نحوه آموزش می‌باشد. علی‌رغم کاربرد فراوان نظر دانشجویان در ارزشیابی اساتید، شواهد پژوهشی گویای آن است که اظهار نظر دانشجویان متأثر از عواملی است که با موضوع ارزشیابی چندان ارتباطی ندارد و صرفاً به ویژگی‌های خاص استاد مربوط می‌شود. در این راستا مطالعه به منظور تعیین دیدگاه‌های دانشجویان علوم پزشکی لرستان در مورد اولویت‌های ارزشیابی اساتید انجام شد.

روش: این مطالعه توصیفی تحلیلی مقطعی در نیمسال اول سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ بر روی کلیه دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه در برگیرنده هفت بخش (۴۳ سؤال) بود که توسط محققین و از طریق واحدهای آموزش دانشکده‌ها در بین دانشجویان توزیع و مجدداً از همین طریق جمع‌آوری شد. پس از جمع‌آوری از نرم‌افزار SPSS v.11.5 برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که در بخش مهارت‌های تدریس از نظر اکثریت (۸۰/۴٪) مهم‌ترین اولویت در ارزشیابی استاد، «تسلط بر موضوع درس» بود. در بخش ویژگی‌های فردی، «احترام به دانشجو» (۸۵/۵٪)، «داشتن اعتماد به نفس» (۸۱/۲٪)، در بخش مهارت‌های ارتباطی، «برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو» (۷۰/۸٪)، در بخش رعایت اصول و قوانین آموزشی، «رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس» (۴۷/۶٪) و در بخش مهارت‌های ارزشیابی، «برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم» (۴۹/۹٪) مهم‌ترین اولویت بود. اکثر واحدهای مورد پژوهش (۲۷/۷٪) نتایج ارزشیابی‌های فعلی از اساتید را تاحدودی با واقعیت منطبق می‌دانستند و ۱۸/۵٪ ایشان ارزیابی‌های فعلی را اصلاً با واقعیت منطبق نمی‌دانستند.

نتیجه‌گیری: اگر چه دانشجویان برخی از عوامل بسیار مهم در ارزشیابی اساتید را به خوبی تشخیص می‌دهند، اما همه آنچه را که بر اساس معیارهای علمی برای یک استاد خوب لازم است، مهم نمی‌دانند و همین امر ممکن است از اعتبار و پایایی ارزشیابی‌های دانشجویی بکاهد.

کلید واژه‌ها: نگرش، دانشجو، اولویت‌های ارزشیابی، استاد، دانشگاه

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۹/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۴/۲

۱ - کارشناس ارشد مدیریت بهداشت جامعه، مربی عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده پرستاری و مامایی

۲ - Ph.D ایمونولوژی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده پزشکی

۳ - کارشناس ارشد آمار، مربی عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده بهداشت (نویسنده مسؤول)

پست الکترونیکی: malekshahif@yahoo.com

مقدمه

هدف و نقش عمده آموزش عالی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه با کسب توانایی لازم جهت انجام وظایف مربوط در حیطه عملکرد خود است. یکی از عوامل اصلی که می‌تواند آموزش را از حالت ایستا به مسیری پویا و با کیفیت سوق دهد ارزشیابی است (۳-۱). هدف اساسی ارزشیابی، تقویت فعالیت‌ها و روش‌های اثر بخش و تضعیف یا حذف فعالیت‌ها و روش‌های غیر اثربخش، نامطلوب و کمک به مدیران برای تصمیم‌گیری معقول‌تر در مورد استخدام، ترفیع استادان و در نهایت ارتقای تعلیم به عنوان یک حرفه است (۴-۲).

Chickering و همکارانش در بحث ارزشیابی به ارزشیابی به عنوان عامل توسعه و یا کمال می‌نگرند و توسعه را در جهات گوناگون، مانند توسعه شخصیتی، اخلاقی، ذهنی، انگیزشی، دانشی و ... مورد توجه قرار می‌دهند (۵).

ارزشیابی عملکرد اساتید یکی از ابزارهای مهم در فرایند فعالیت‌های آموزشی است و این امکان را فراهم می‌سازد تا بر اساس نتایج حاصله، نقاط قوت و ضعف را تشخیص داده و با تقویت جنبه‌های مثبت در رفع نارسایی‌های آن‌گام‌های مؤثری برداشته شود (۶). ایرانفر و همکاران اظهار می‌دارند که یکی از مشکلات دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی مسأله ارزشیابی از فعالیت مدرسان است (۷). مهم‌ترین روش‌های ارزشیابی اعضای هیأت علمی عبارتند از: ارزشیابی استاد توسط مدیر، ارزشیابی توسط همکاران، خود ارزیابی، ارزشیابی استاد توسط دانشجو (۹-۷).

یکی از روش‌هایی که امروزه کاربرد دارد استفاده از نظرات دانشجویان است که در بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا همراه با سایر روش‌ها جهت ارتقای کیفیت برنامه‌های آموزشی از آن استفاده می‌شود (۴، ۸، ۱۱، ۱۰).

پژوهش‌های انجام شده به وسیله روان‌شناسان در چند دهه اخیر بروشنی نشان داده است که صفات شخصی و ویژگی‌های محیطی، ادراک‌ها و قضاوت‌های افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و دلیلی وجود ندارد که انتظار داشته باشیم دانشجویان و فراگیران در ارزشیابی خود از معامان، از این نوع تأثیرها مصون باشند. با این حال استفاده از نظرات آن‌ها به عنوان یک منبع مهم، در کنار سایر انواع ارزشیابی‌ها که از اعضای هیأت علمی صورت

می‌گیرد می‌تواند مفید واقع شود. در این ارتباط Marsh اظهار می‌دارد مهم‌ترین دلیل انجام ارزشیابی دانشجویان از اساتید و تأکید بر بهبود ارزشیابی، ایجاد بازخوردی مناسب به اعضای هیأت علمی برای بهتر کردن نحوه آموزش آن‌ها می‌باشد (۸، ۱۲). و اطلاع از دیدگاه‌های آن‌ها در مورد روند اثربخشی ارزشیابی استاد می‌تواند برنامه‌ریزان را با نقاط قوت و ضعف آن در دانشگاه آشنا و امکان اصلاح و بهبود کیفیت آن را فراهم نماید (۱۳).

تحقیقات نشان داده‌اند که ۹۵٪ از معاونین دانشکده‌ها، آموزش کلاس را به عنوان عامل عمده برای اخذ تصمیمات در مورد ارتقای رتبه، حقوق و استخدام رسمی استادان در نظر می‌گیرند. حال اگر ارزشیابی به طریقی صحیح و معتبر به دست نیامده باشد و بازخورد به شکل مناسبی به سیستم داده نشود، موجب از بین رفتن انگیزه، اعتماد و ایجاد نفرت در شخص ارزشیابی شونده خواهد شد (۱۴). علاوه بر محتوای فرم‌های پرسشنامه، نگرش و علایق دانشجو نسبت به رشته تحصیلی، آینده شغلی، منزلت اجتماعی و ... (۱۵)، ویژگی‌های استاد نظیر مقبولیت استاد در بین دانشجویان، شهرت اجتماعی و اعتقاد به مبانی دینی، آراستگی ظاهر، داشتن اطلاعات سیاسی و فرهنگی، حضور و غیاب در کلاس و در نهایت داشتن موقعیت اداری و اجرایی استاد، ارزشیابی دانشجویان از استادان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۶). در خصوص ارزشیابی نظرات ضد و نقیض زیادی مطرح شده است، عده‌ای بهترین راه ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی نظرخواهی از دانشجویان می‌دانند که خود درگیر آموزش گرفتن هستند (۱۷). عده‌ای دیگر معتقدند با توجه به انگیزه‌های مختلف دانشجویان برای ورود به دانشگاه از جمله اخذ مدرک، گذران اوقات و مسایلی غیر از کسب دانش برای عده‌ای، ارزشیابی آنان از استادان چندان با واقعیت منطبق نیست (۱۸). از آنجا که روش ارزیابی استاد به وسیله دانشجو کاربرد زیادی پیدا کرده و در حوزه‌های تصمیم‌گیری درباره سرنوشت شغلی اساتید، بهبود، کارایی و اثربخشی سیستم آموزشی، برنامه‌ریزی آموزشی و ... وارد شده لازم است قابلیت اعتماد و اعتبار آن مورد بررسی قرار گیرد (۱۹). در این مورد Metcalfe و Matharu می‌نویسند: ارزشیابی استاد توسط دانشجو با استفاده از پرسشنامه، کاری است که به طور معمول انجام می‌گیرد، اما برای استفاده از نتایج این ارزشیابی باید داده‌های به

پرسشنامه تأیید شد. پرسشنامه در یک مرحله و با روش خود ایفایی توسط دانشجویان با حضور در سر کلاس توسط پژوهشگر و پرسشگر تکمیل گردید. پس از جمع‌آوری اطلاعات از نرم افزار SPSS v.11.5 جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در قالب آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار) و استنباطی کای اسکویر و سایر استفاده گردید.

یافته‌ها

بر اساس نتایج حاصله، میانگین (انحراف معیار) سنی نمونه‌های مورد مطالعه ۲۱ (±۲/۰۵) سال بود و دامنه سنی آنان بین حداقل ۱۸ و حداکثر ۳۸ سال بود. ۷۸/۲٪ نمونه‌ها مؤنث بودند. ۵۷/۹٪ در مقطع کاردانی و ۷/۱٪ دانشجوی پزشکی بودند از نظر رشته تحصیلی اکثریت، ۲۸/۴٪ دانشجوی پرستاری، ۱۴/۵٪ بهداشت محیط، ۱۰/۴٪ هوشبری، ۷/۱٪ دانشجوی پزشکی عمومی بودند. ۳۴/۴٪ نمونه‌ها در دانشکده پرستاری و مامایی، ۳۰/۴٪ دانشکده بهداشت، ۲۱/۵٪ پیراپزشکی و ۱۳/۸٪ در دانشکده پزشکی تحصیل می‌کردند که ۶۶/۷٪ آن‌ها در خوابگاه‌ها ساکن بودند. اکثریت نمونه‌ها دارای والدین با تحصیلات زیر دیپلم بودند که ۹۶/۳٪ پدران آن‌ها شاغل که ۶۸/۱٪ آن‌ها دارای شغل غیر دولتی داشتند. میانگین (انحراف معیار) معدل ۱۴/۹۹ (±۱/۸۲) بود و دامنه آن بین حداقل ۱۰ و حداکثر ۱۹ بود. ۲/۲٪ نمونه‌ها سابقه مشروطی داشتند که اکثریت آنان (۱/۸٪) یک بار مشروط شده بودند. ۶۰/۴٪ نمونه‌ها تحصیل در رشته فعلی را مطلوب دانستند ۲۲/۹٪ آینده شغلی خود را نامطلوب ارزیابی نمودند.

جدول شماره (۱) فراوانی نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب انتخاب گزینه خیلی مهم را در بخش‌های مختلف اولویت‌های ارزشیابی اساتید نشان می‌دهد.

جدول شماره (۲) پاسخگویی نمونه‌ها در مورد این سؤال که ارزشیابی‌های فعلی در طول سال تحصیلی تا حد با واقعیت انطباق دارد را نشان می‌دهد. محاسبه‌های آماری تفاوت معناداری بین برخی مشخصه‌های فردی با اولویت‌های ارزشیابی اساتید نشان داد (جدول شماره ۳).

دست آمده از روایی و پایایی لازم برخوردار باشند (۲۰). در این راستا مطالعه فوق با هدف تعیین دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی لرستان در مورد اولویت‌های ارزشیابی اساتید و همچنین تعیین بالاترین امتیاز برای هر کدام از آیت‌های ارزشیابی مؤثر در عملکرد استاد در سال ۸۷-۸۶ انجام گرفت.

روش مطالعه

مطالعه فوق توصیفی تحلیلی مقطعی که در نیمسال اول تحصیلی ۸۷-۸۶ بر روی دانشجویان (ترم دوم و بالاتر) رشته‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. روش نمونه‌گیری سرشماری بود که ۱۲۰۰ پرسشنامه توزیع شد ۱۰۰۰ پرسشنامه برگشت داده شد که پس از بررسی، پرسشنامه‌های ناقص یا سفید بر اساس نظر استاد آمار موارد غیر قابل ارزیابی شناخته و حذف شدند، در نهایت ۷۷۷ پرسشنامه دارای قابلیت ارزیابی بودند، که مورد بررسی قرار گرفتند.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، پرسشنامه شامل مشخصه‌های فردی، دو سؤال نگرش و سؤالات اصلی (۳۶ سؤال) در قالب ۵ بخش (مهارت‌های تدریس ۱۲ سؤال، ویژگی‌های فردی ۱۲ سؤال، مهارت‌های ارتباطی ۴ سؤال، رعایت اصول و قوانین آموزشی ۴ سؤال، مهارت‌های ارزشیابی ۴ سؤال) بود. که برای تعیین اولویت‌بندی ارزشیابی از مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت (خیلی مهم، مهم، کم اهمیت و بی‌اهمیت) استفاده گردید. در پایان پرسشنامه ۲ سؤال باز در مورد میزان انطباق ارزشیابی‌های فعلی اساتید با واقعیت و نظر کلی دانشجویان در مورد ارزشیابی اساتید مورد بررسی قرار گرفت. روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از اعتبار محتوا و آزمون مجدد کسب گردید. به این صورت که پس از جستجو و بررسی منابع علمی و تخصصی پرسشنامه تدوین شد. سپس پرسشنامه تدوین شده به ۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان تحویل داده شد و نظرات اصلاحی ارایه شده در پرسشنامه اعمال گردید. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه از آزمون مجدد استفاده شد به طوری که تعداد ۲۰ پرسشنامه با فاصله زمانی ۱۰ روز در بین دانشجویان توزیع شد و سپس پایایی سؤالات بررسی و با ضریب هم‌خوانی $r=0.95$ روایی

جدول ۱- فراوانی نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب انتخاب گزینه خیلی مهم در بخش‌های مختلف اولویت‌های ارزشیابی اساتید

مهارت‌های تدریس		تعداد	خیلی مهم (درصد)
- تسلط بر موضوع درس		۶۲۵	۸۰/۴
- جذاب بودن کلاس		۵۰۹	۶۵/۵
- آرایه مطالب جدید علمی		۴۴۹	۵۷/۸
- آرایه حجم مناسبی از مطالب		۴۲۶	۵۴/۸
- استفاده از وسایل آموزشی متناسب با محتوای درس		۳۹۹	۵۱/۴
- اختصاص وقت جهت حل مشکلات و سؤالات دانشجو		۳۸۲	۴۹/۲
- داشتن طرح درس و بیان اهداف هر موضوع در ابتدای شروع بحث		۳۵۲	۴۵/۳
- معرفی منابع مورد استفاده استاد جهت تدریس		۳۳۵	۴۳/۱
- فراهم نمودن موقعیت برای تفکر در دانشجویان		۳۳۳	۴۲/۹
- بیان اهمیت هر درس در شروع آن		۳۱۹	۴۱/۱
- پرسیدن سؤال از دانشجویان در جریان تدریس		۲۲۱	۲۸/۴
- دادن مسؤولیت آرایه بخشی از دروس به دانشجویان		۱۶۷	۲۱/۵
ویژگی‌های فردی		تعداد	خیلی مهم (درصد)
- احترام و ارزش برای دانشجویان		۶۶۴	۸۵/۵
- داشتن اعتماد به نفس		۶۳۱	۸۱/۲
- نگرش استاد نسبت به رشته		۵۰۰	۶۴/۶
- نگرش استاد نسبت به تدریس		۴۶۳	۵۹/۶
- داشتن اضطراب حین تدریس یا پاسخ به سؤالات		۴۳۰	۵۵/۳
- رعایت ارزش‌های اسلامی		۴۲۳	۵۴/۴
- داشتن سابقه کافی تدریس		۳۷۳	۴۸
- طرز لباس پوشیدن و ظاهر استاد		۳۵۶	۴۵/۸
- حرکات، راه رفتن، تکیه کلام‌ها		۳۳۴	۴۳
- صدا و لهجه استاد		۳۲۲	۴۱/۴
- رتبه دانشگاهی استاد		۲۲۰	۲۸/۳
- سمت‌های اجرایی استاد		۱۴۵	۱۸/۷
مهارت‌های ارتباطی		تعداد	خیلی مهم (درصد)
- برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو		۵۵۰	۷۰/۸
- انعطاف‌پذیری نسبت به رفتار دانشجویان		۴۵۱	۵۸
- استمرار ارتباط با دانشجو در جریان تدریس		۴۱۵	۵۳/۴
- شناخت دانشجویان به اسم		۲۸۵	۳۶/۷
رعایت اصول و قوانین آموزشی		تعداد	خیلی مهم (درصد)
- رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس		۳۳۰	۴۷/۶
- رعایت دقیق مفاد آیین‌نامه‌های آموزشی		۲۳۳	۳۰
- انجام حضور و غیاب دقیق در کلاس		۲۲۸	۲۹/۳
- ترغیب دانشجویان به رعایت مقررات آموزشی		۲۰۷	۲۶/۶
مهارت‌های ارزشیابی		تعداد	خیلی مهم (درصد)
- برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم		۳۸۸	۴۹/۹
- انجام ارزشیابی مرحله‌ای در پایان هر کلاس و طول ترم		۲۰۰	۲۵/۷
- خواستن تکالیف و پروژه از دانشجویان		۱۵۰	۱۹/۳
- انجام ارزشیابی ورودی از دانشجویان		۱۳۳	۱۷/۱

جدول ۲- توزیع فراوانی نسبی نظرات دانشجویان در مورد صحت انطباق ارزشیابی‌های فعلی در طول سال تحصیلی

انطباق زیاد		انطباق تقریباً زیاد		انطباق کم		انطباق خیلی کم		انطباق اصلاً		نظری ندارم	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۴/۱	۲۱۵	۲۷/۷	۴۳	۵/۵	۸۳	۱۰/۷	۱۴۴	۱۸/۵	۲۶۰	۳۳/۵	۳۲

جدول ۳- سطح معنادار بودن مهارت‌های پنج گانه اولویت‌های ارزشیابی اساتید با برخی اطلاعات فردی دانشجویان

سن	مهارت تدریس	ویژگی‌های فردی	مهارت‌های ارتباطی	رعایت اصول و قوانین آموزشی	مهارت‌های ارزشیابی
-----	-----	-----	-----	-----	-----
جنسیت	-----	$p=0/001$	-----	$p<0/004$	-----
وضعیت تأهل	-----	$p=0/001$	-----	$p=0/00$	$p=0/00$
مقطع تحصیلی	$p=0/01$	-----	-----	$p=0/00$	$p=0/00$
رشته تحصیلی	$p=0/000$	$p=0/000$	-----	$p=0/00$	$p=0/00$
مشروطی در دانشکده	$p=0/05$	-----	-----	-----	-----
نوع دانشکده	$p=0/02$	$p=0/00$	$p=0/005$	$p=0/00$	$p=0/001$
آینده شغلی	-----	$p=0/004$	$p=0/01$	-----	-----

بحث

به هر حال شکی نیست که مفهوم ارزشیابی دارای ماهیتی منطقی و معقول است و به کمک آن می‌توان به انحراف‌ها و نقاط ضعف پی برد و در جهت اصلاح آن‌ها تلاش نمود. اما اگر جامعه آموزشی کشور بتواند مناسب‌ترین شکل را برای این کار بیابد بهتر خواهد توانست از نتایج ارزنده آن بهره‌مند شود. تحقیق حاضر در بررسی مهارت‌های تدریس نشان داد که ۸۰/۴٪ پاسخ‌دهندگان تسلط استاد بر موضوع درس را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده بودند. گاهی اوقات علی‌رغم آن که استاد از تسلط خوبی برخوردار است ولی از نظر قدرت انتقال مفاهیم در حد مطلوب نیست و همین امر باعث می‌شود ارزشیابی وی توسط دانشجو تحت تأثیر قرار بگیرد (۱۶). مطالعات مشابه در این امر نشان داده‌اند که بیان اهمیت موضوع درس و ارایه منطقی مطالب، تلاش در تفهیم و انتقال مطالب درسی، ارایه مطالب درسی همراه با مثال‌های کاربردی و معرفی و استفاده از منابع درسی معتبر و جدید از اهمیت بالایی برخوردار است (۴). حسینی در تحقیقی در دانشگاه قزوین در مورد دیدگاه‌های دانشجویان در مورد اولویت‌های ارزشیابی اساتید، مهم‌ترین اولویت در ارزشیابی اساتید را تسلط بر موضوع درسی دانسته است (۹).

همچنین در تحقیقی که توسط آقاخان در دانشگاه سمنان انجام شده اکثریت دانشجویان گزینه‌های «شیوایی بیان»، «تسلط اساتید به دروس مورد نظر»، نحوه سازماندهی و تنظیم درس و «آمادگی برای کمک به رفع مشکلات دانشجویان» را به ترتیب مهم‌ترین معیار یک استاد خوب و در تحقیق ظهور و همکاران جنبه‌های روش تدریس، قدرت ارتباط، دانش پژوهی به ترتیب مهم‌ترین

جنبه‌های تدریس اثربخش را به خود اختصاص داده‌اند دانسته‌اند (۲۳-۲۱ و ۱۰).

در بخش ویژگی‌های فردی داشتن اعتماد به نفس توسط ۸۱/۲٪ دانشجویان به عنوان اولویت خیلی مهم برای استاد مطرح شده بود. نیکنامی نیز داشتن اعتماد به نفس را یکی از ویژگی‌های معلم اثربخش می‌داند و معتقد است دانشجویان به راحتی وجود یا عدم وجود اعتماد به نفس را در استاد تشخیص می‌دهند و این امر می‌تواند در فرایند تدریس و یادگیری تأثیر داشته باشد (۹). از دیدگاه دانشجویان جنبه‌های روش تدریس، قدرت ارتباط، دانش پژوهی و شخصیت فردی به ترتیب مهم‌ترین جنبه‌های تدریس اثربخش را به خود اختصاص داده‌اند (۲۳). در این بررسی جنس در اولویت‌های ارزشیابی ویژگی‌های فردی و رعایت مقررات و قوانین آموزشی استاد معنادار به دست آمد که می‌تواند ناشی از دقت توجه و سخت‌گیری بیشتر خانم‌ها باشد. اما در بعضی مطالعات هم جنس بودن یا نبودن تأثیری در ارزشیابی دانشجویان از اعضای هیأت علمی نشان نداده است (۸). بالاترین امتیاز با ۸۵/۵٪ به گزینه احترام و ارزش برای دانشجو در بخش ویژگی‌های استاد به دست آمد. نتایج این مطالعه با بررسی‌ای که توسط مظلومی و همکاران با عنوان ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام گرفته هماهنگی دارد (۲۴). احترام (Esteem) یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان از دیدگاه «مازلو» محسوب می‌گردد و مطمئناً در فرایند تدریس احترام به فراگیران می‌تواند دستیابی به اهداف یادگیری را تسهیل نمایند (۲۵). یکی دیگر از اولویت‌ها از دیدگاه دانشجویان داشتن علم و تجربه می‌باشد. Mandira نیز در تحقیقی با عنوان ویژگی‌های یک استاد ایده‌آل در

کرده بودند. حال آن که موفقیت اساتید در اصلاح و بهبود یادگیری دانشجویان همگام با عمل تدریس مستلزم ارزشیابی مستمر از پیشرفت‌های آنان است. در نتیجه اساتید خواهند توانست روش‌های تدریس خود را با نیازها و امکانات فردی و گروهی فراگیران هماهنگ کنند و از طرف دیگر در جهت رفع نارسایی‌های روش خود و اصلاح بهبود آن گام بردارند. و در بخش مهارت‌های تدریس تنها ۲۱/۵٪ دادن مسؤولیت ارایه بخشی از دروس به دانشجویان را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده بودند. حال آنکه امروزه منابع مختلف ایجاد تغییرات عمده در سیستم‌های آموزشی را مطرح می‌کنند که یکی از آن‌ها تغییر در ساختار ارایه درس و فرایند پیشبرد کلاس از سیستم معلم مدار به سیستم فراگیر مدار است. به طوری که معلم به عنوان یک تسهیل‌گر در کنار فراگیر باشد (۲۹).

به هر حال اگر چه دانشجویان در تشخیص ملاک‌های یک استاد خوب دچار اشتباه نشدند و اولویت‌هایی را که به عنوان «خیلی مهم» انتخاب نمودند واقعاً مهم و اساسی هستند، اما بسیاری از عملکردهای دیگر مدرس که بر اساس منابع جزء ملاک‌های صحت عملکرد استاد هستند از دیدگاه دانشجویان جایگاه مهم خود را نداشتند و دانشجویان آن‌ها را به عنوان اولویت‌های مهم و کم اهمیت یا بی‌اهمیت در نظر گرفتند.

گزینه توجه نسبت به «حضور و غیاب دانشجویان» و «استفاده از مشارکت فعال و ایجاد انگیزه در دانشجویان» از اولویت پایین‌تری برخوردار بودند. که پایین بودن اولویت ممکن است ناشی از بی‌توجهی به اهمیت آزمون‌های تکوینی، عدم علاقه و انگیزه در صرف وقت و حوصله از طرف اساتید و دانشجویان باشد، که مستلزم تحقیق بیشتر و بررسی عوامل دیگری از قبیل سن، سابقه تدریس، انگیزه و ... در امر آموزش باشد.

به هر حال ارزشیابی استاد توسط دانشجو با استفاده از پرسشنامه کاری است که به طور معمول انجام می‌شود اما برای استفاده این ارزشیابی‌ها باید داده‌های به دست آمده از روایی و پایایی لازم برخوردار باشند (۹).

محمد خیر مهم‌ترین ویژگی این پرسشنامه‌ها را روایی و پایایی آن‌ها می‌داند و معتقد است به منظور تهیه یک فرم ارزشیابی موفق برای تدریس اثر بخش لازم است؛ این فرم بر اساس یک مدل ساختاری که مبتنی بر

محوری تحت عنوان صلاحیت حرفه‌ای خصوصیت علم به موضوع را یکی از صفات معلم ایده‌آل مورد تأکید قرار داده است (۲۶).

استاد به عنوان مدیر کلاس موظف به ارایه طرح درس به فراگیران می‌باشد و با طرح درس می‌تواند دستیابی به اهداف آموزشی را تسهیل نموده و اساسی‌ترین خصوصیات طراحی منظم آموزشی را در برگیرد. در این تحقیق اولویت ارزشیابی داشتن طرح درس ۴۵/۳٪ به دست آمد.

توانایی برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو از طرف ۷۰/۸٪ دانشجویان دانشگاه به عنوان یکی از اولویت‌های خیلی مهم ارزشیابی اساتید عنوان شده و پایه آموزش صحیح ارتباط با فراگیر است. خلدی و همکاران در تحقیق خود متغیر ارتباط استاد را با نمره ارزشیابی مورد سنجش قرار دادند و یافته‌های آن‌ها دلالت بر تأیید نتایج مذکور دارد (۲۷).

در این مطالعه و در نگاه کلی از مجموع پرسشنامه‌های تکمیلی بیشترین تعداد آن متعلق به دانشجویان پرستاری و کمترین مربوط به رشته بهداشت حرفه‌ای بود. که ارتباط معناداری با مهارت‌های پنج گانه ارزشیابی اساتید به دست آمد. اگر ظرفیت بالای پذیرش دانشجویان در رشته پرستاری را نسبت به سایر رشته‌ها در نظر بگیریم می‌توان تمایل بیشتر دانشجویان این رشته جهت تکمیل پرسشنامه‌ها را به رضایتمندی کلی آن‌ها از تدریس نظری اساتید مربوطه دانست.

در حقیقت یکسری عوامل مرتبط با هم از جمله آینده شغلی مناسب و سهولت دروس مربوطه می‌تواند در این رضایتمندی مؤثر و دخیل باشد (۲۸). دید دانشجویان و نگرش نسبت به تحصیل در رشته‌ای که مشغول به تحصیل هستند یکی از مسایل مرتبط با اولویت‌های ارزشیابی اساتید از دیدگاه آنان محسوب می‌شود. در بین آیتم‌های اولویت‌های ارزشیابی اساتید گزینه‌های رعایت قوانین و مقررات آموزشی در مجموع کمترین اولویت را نسبت به سایرین کسب نموده بود.

البته توجه به آنچه که دانشجویان به عنوان اولویت خیلی مهم ذکر نکرده‌اند نیز حایز اهمیت است. به عنوان مثال در بخش مهارت‌های ارزشیابی تنها ۱۹/۳٪ خواستن تکالیف و پروژه از دانشجو و ۱۷/۱٪ انجام ارزشیابی ورودی از دانشجو را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح

باشد و در بهبود آن مؤثر افتد، ولی این نوع ارزشیابی اغلب زمانی مفید خواهد بود که بر اساس ابزار استاندارد با روایی و پایایی لازم و جزیی از یک برنامه وسیع شامل برنامه‌های ارزشیابی دیگر و یک برنامه سیستماتیک برای پیشرفت اعضای هیات علمی هم باشد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از معاونت پژوهشی که بودجه طرح را تقبل، همچنین از دانشجویان گرامی، خانم‌ها مژگان ملکشاهی و خانم فرشته ماهوتی که ما را در انجام طرح یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

مبانی نظری و تحقیقات علمی تهیه گردد (۳۰). با این حال مطالعات زیادی نشان داده‌اند که ارزشیابی دانشجویان از استاد زمانی می‌تواند روایی و پایایی مناسبی داشته باشد که دارای طراحی مناسب باشد (۳۱ و ۳۲). با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود با انجام مطالعات بیشتر، روایی و پایایی ابزارهای ارزشیابی استاد مورد سنجش قرار گیرد و اصلاحات لازم در آن به عمل آید.

نتیجه‌گیری

در نهایت می‌توان گفت، ارزشیابی توسط دانشجویان می‌تواند شاخص گرانبهایی از تأثیر آموزش

منابع

- 1- Hadjyabady MR, Ghourchaie A. Medical students' attitude of their success rate in clerkship period in Birjand University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education*, 2002; 1(4): 169-172.
- 2- Javadian Y, Miri SM, Alizadeh Navaei R, Karimi P. "Evaluation of theory teaching from students' points of view in Babol Medical University, 1st term of 2001-02". *Journal of Babol University of Medical Sciences*. 1382; (): 61-56.
- 3- Sharifi M, Jourabchi Z, Alipour Haydari M. Teachers effectiveness on student assessment of teachers and the course. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences & Health Services*. 1381; 22(): 87-81.
- 4- Adhami A, Nakhaei N, Fasihi Harandi T, Fattahi Z. Preliminary assessment of the validity and reliability of the evaluation questionnaires by the students regarding teaching methods of the faculty members of Kerman University of Medical Sciences in 2002-03. *Strides in Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences*. 2005; 2(1): 121-129.
- 5- Chickering AW, Associates (Eds). *The modern American college*. San Francisco: jossey Bass; 1981: 373-83.
- 6- Safe AA. *Educational measurement and Evaluation*. Tehran. Publication Douran. 1380. pp:379,439,86.
- 7- Iranfar Sh, Azizi F, Valaei N. The teachers' communication skills and its relationship with teachers' evaluation at K.U.M.S. *Behbood, The Scientific Quarterly*. 2000; 7(4): 8-1.
- 8- Ziaee M, Miri M, Haji-abadi, Gh. Azarkar, P. Eshbak. Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students in Birjand University of Medical Sciences and Health Services. *Journal of Birjand University of Medical Sciences*. 2007; 4(13): 61-67.
- 9- Hossini SM, Sarchami R. Attitude of students of Qazvin Medical University towards priorities in teachers assessment. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences & Health Services*. 2002; 22(): 37-33.
- 10- Aghajani S. Students' evaluation from teachers' teaching ways Semnan Medical Science University. Tehran: Tehran University. Especial Medical Education Fourth Seminar. Abstract Articles. Aban 1379.p:26.
- 11- Sarchami R, Salman Zadeh H. The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers' performance in Iran University of Medical Sciences. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences & Health Services*. 2005; 34(): 71-67.
- 12- Marsh HW. Students' evaluation of university teaching. 13 June, 2001. (on-line). Available From: <http://apps.uws.edu.au/uws/edc/seep/SETs-HerbMarsh-presentation-2001.pdf>. (2005/10/04).
- 13- Shakurnia AH, Motlagh ME, Malayeri AR, Jouhanmard AR, Komaili Sanai H. Students' Opinion on Factors Affecting Faculty Evaluation in Jondishapoor Medical University. *Iranian Journal of Medical Education*. 2005; 2(5): 109-117.

- 14- Gorgi U. Relation between professors' social attractive and evaluation of their Educational activities form view students. Thesis. Allameh Tabatabaee.1373.
- 15- Shakurnia AH Malayeri AR Torabpour M, Elhampour H Correlation between Student Evaluation of Teaching and Students' Grades. Iranian Journal of Medical Education. 2006; 1(6): 51-58.
- 16- Tavacol M, Rahimi M, Torabi S. Assessment specialities of professors from view students. Research of Medical Science. 1377; 3(1). 32-35.
- 17- Delavar A. Evaluation of University member Faculty. Journal of Psychology and Medical training. 1372. P: 69-83.
- 18- Safe AA. ways of preparing researching. Tehran. publication Rod-e-Hen Azad University. 1375. pp: 67-75.
- 19- Zahra Fattahi, Nematolah Mousapour, Aliakbar Haghdoost. The Trend of Alterations in the Quality of Educational Performance in Faculty Members of Kerman University of Medical Sciences. Strides in Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences. 2005; 2(2): 63-71.
- 20- Metcalfe DH, Matharu M. Students' perception of good and bad teaching: report of a critical incident study. Med Educ. 1995 May; 29(3): 193-7.
- 21- Adhami A, Reihani H, Fattahi Z, Nakhaei N, Fasihi Harandi T. Comparison of student assessment of educational performance of the faculty with the teacher's self assessment in Kerman University of Medical Sciences. Strides I Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences. 2005; 1(2): 25-32.
- 22- Shakurnia AH, Motlagh ME, Malayeri AR, Jouhanmardi AH, Komaili Sani H. Students' Opinion on Factors Affecting Faculty Evaluation in Jondishapoor Medical University. Iranian Journal of Medical Education. 2005; 2(5): 109-117.
- 23- Zohoor AR, Islami Nejad T. Effective teaching criteria as viewed by Kerman University of Medical Sciences' students. Payesh, Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research. 1381; 4(1): 13-5.
- 24- Mazloomi SS, Ebrahim Poosh MH, Kalantar SM, Karimi H, Harrazi MA. Student perceptions of the qualities of an ideal teacher. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services. 2000; 2(8): 108-104.
- 25- Ramma Chandran. Health Education. Translator's Forogh Shafiee. Publication Tehran University. 1370. Frist Eddition. P. 100.
- 26- Mandira Dast. Farouk FL- Sabban: Student and faculty perceptions of the characteristics of an ideal teacher in a classrooms settings. Medical Teavher, Vol 18, No 2, 1996.
- 27- Khaldi N, Shikhani A. Comparision of master evaluation by students, co-working and masters Shahed university. Medical Sciences Research. 1377.3(enclosure1). pp:49-51.
- 28- Javadiyan U, Modiree SM, Alizadeh Navabi R, Karimi B. Students' views from Teaching of masters in Babol University frist semester 1380-1381. Journal Babol Medical Science University. Medical Education Articles. (2). Summer 1382. pp: 56-61.
- 29- Schmit H, Boelen C. Performance indicators for medical education. The Network of community Oriented Institutions for Health Science. 1997; pp: 765-8.
- 30- Khai yer M. Effectiveness evaluation in Advance education with focus students evaluation. Learning and Research. Spring 1380. No 7. pp: 93-113.
- 31- Toyoda H, Nakamura K. Reliability of students' evaluations of university teaching: an analysis of four- facet data by a generalized model structural equation modeling. Shinrigaku Kenkyu. 2004; 75(2):109-17.
- 32- Self Research Center. Students evaluation of teaching effectiveness. 2005 (on-line). Available From:[http://self.uws.edu.au./Research %20focus/student_evaluation_of_teaching_htm.\(2005/08/01\)](http://self.uws.edu.au./Research%20focus/student_evaluation_of_teaching_htm.(2005/08/01)).

Attitude of Students of Lorestan Medical Science University towards Priorities in Teachers Assessment 2008

Malekshahi¹ F (MSc.) - Shakhiyan² A (Ph.D) - Tarrahi³ MJ (MSc.).

Introduction: One of the important aspects of education is evaluation, which is influenced by various factor. Evaluating of academic members on students assessment is a kind of educational evaluation, which includes determining their rate of success in their own educational goals. Using students' views for teacher assessment is a common method. However, research results indicate that students' ideas about their teachers is influenced by some factors which have no close relationship to the evaluation subject and is merely related to the instructors specification. To determine the attitude of students different fields in medical sciences university toward priorities in teachers assessment Lorestan.

Methods: This study was descriptive-analytical performed on all vary courses' students in university of medical sciences Lorestan during 2007-08. data were colleted using the questionnaire consisting of 7 parts and 43 questions was used to gather data. That was completed by students Then. Data were analyzed with Softwear SPSS v.11.5

Results: Results indicated that the majority of students (80.4%) selected "mastery of contents" as the most important priority in teachers assessment. Most of them (81.2%) selected "self-confidence" for personal characteristics, 70.8% selected "establishing an intimate relationship with students' for communication skills, 47.6% selected "on time starting and finishing the class" in respect to educational principles and 49.9% selected "performing an exact and comprehensive exam at the end of the term" for evaluation skills. Also 27.7% of the samples believed that there is a high conformity between the present evaluations and reality and 18.5% believed there is no conformity between them.

Conclusion: Although students distinguish some very important factors for teachers assessment, the necessary factors for a good teacher based on the scientific criteria aren't selected as the most important by the students and this may decrease the validity and reliability of students ratings.

Key words: Attitude, Students, Teachers, Priorities, Assessment, University

1 - Lorestan Medical Science University

2 - Lorestan Medical Science University

3 - Corresponding author: Lorestan Medical Science University

e-mail: malekshahif@yahoo.com